

Helikopterflottan re

En förnyelse av Försvarets helikopterflotta står för dörren. För närvarande finns det sex olika helikoptertyper i bruk. Fyra av dem kommer att fasas ut före 2010 och ersättas av två nya system.

HKP 6 Jet Ranger avvecklas senast nästa år, liksom den relativt nya HKP 11.

HKP 9 blir enligt planerna kvar till 2008.

HKP 4 är veteranen som har flugits i drygt 40 år, men kan komma att bli kvar nästan hela decenniet.

HKP 10 Super Puma planeras flyga till minst 2010.

AV PETER LIANDER

Försvarets helikopterpark har reducerats under de senaste åren och består nu av cirka 65 helikoptrar. Generellt sett kan merparten av dem betraktas som ålderstigna eller omodern och därför sker en omfattande modernisering av helikopterbeståndet.

Äldst är den medeltunga HKP 4. De första exemplaren levererades för mer än 40 år sedan. Yngst bland de typer som används i ordinarie förbandstjänst är HKP 11, som bara flugits i nio år.

Den italienska Agusta A 109, i Sverige kallad HKP 15 börjar levereras nästa år. Typen finns än så länge bara i två exemplar i form av en interimsversion. De är inte helt överensstämmande med den svenska version som beställts, men används till utbildning i avvaktan på att serieleveranserna ska inledas under 2004.

Det mest betydelsefulla nytillskottet blir den nya enhetshelikoptern NH 90, med svensk beteckning HKP 14. Beställningen omfattar 18 helikoptrar, som enligt planerna ska börja levereras under andra halvan av 2005.

När det gäller avveckling av befintliga

helikoptertyper är det HKP 6 Jet Ranger som står närmast på tur. Sedan leveranserna inleddes 1970 har HKP 6 varit den vanligast förekommande militära helikoptertypen i Sverige.

HKP 6 har använts till en mängd skiftande uppgifter inom både armén och marinen samt därefter av den nybildade Helikopterflottan. På senare tid har den huvudsakligen använts till pilotutbildning.

Avvecklingsarbetet har redan inletts och av de totalt 33 helikoptrarna återstår cirka 15 i drift.

Enligt en tidigare planering skulle typen utgå vid årsskiftet, men det har nyligen bestämts att sju stycken ska vara i drift till augusti 2004. Beslutet är taget med hänsyn till att den pågående grundläggande taktiska utbildningen av den senaste kullen helikopterpiloter ska kunna slutföras.

Därefter är HKP 6 historia. Med undantag för enstaka museiexemplar kommer helikoptrarna att skrotas, eller användas till utbildningsändamål. I den mån det är möjligt kommer vissa komponenter att försäljas.

Förlängt förordnande

Den medeltungabåtsjakt- och räddningshelikoptern HKP 4 finns i 14 exemplar och är tänkt att användas till och med 2007. För närvarande övervägs dock att minska antalet helikoptrar för att i stället kunna använda typen under ytterligare några år.

– Antalet nya HKP 14 avsedda för sjöoperativa uppgifter kommer att vara fullt ut först under 2009 och därför bör HKP

HKP 6A Jet Ranger kommer att flygas till senast den sista augusti 2004. De kommer att användas till grundläggande taktisk utbildning av den senaste omgången nyutbildade helikopterpiloter. HKP 6 har varit i bruk sedan 1970.

Foto: Lena Holmgren

teras

4 vara kvar fram till dess för att behålla kompetensuppbyggnaden. Dessutom behövs de för beredskaps- och flygräddningstjänsten samt övriga specialoperationer, säger kommandörkapten **Per Skantz** vid helikoptersektionen i Högkvarterets krigsförbandsledning.

– Det är inte aktuellt med någon gångtidförlängning. Men genom att successivt minska antalet helikoptrar och använda olika komponenter från dem på de övriga, blir det möjligt att ta ut samma totala drifttid utan att behöva göra ytterligare investeringar.

HKP 4 kan utan tvekan betecknas som en mycket användbar helikoptertyp. Förutom ovan nämnda användningsområden kan den ta relativt mycket last och används även till trupptransporter, vilket bland annat tillämpats under utvecklingsarbetet med arméns nya förmåga ”luftburen bataljon”.

Typen flygs av Helikopterflottiljens Andra helikopterbataljon. De flesta är baserade på Berga, men finns även i Ronneby och Säve utanför Göteborg.

Åtta HKP 4 har också modifierats för att kunna flygas i mörker med hjälp av Night Vision Goggles (NVG) och samtliga är IFR-utrustade och godkända för flygning i mörker och dåligt väder utan visuella referenser.

Fem år till för 9:an

Den vanligaste helikoptertypen i dagsläget är HKP 9, som numera förekommer i 20 exemplar. De anskaffades med början 1987 till arméns flygande pansarvärns-

HKP 4 kommer att användas till minst 2007, om än i ett minskande antal. Denna helikopterklassiker har flugits i Sverige sedan 1962.

Foto: Peter Liänder/Försvarets bildbyrå

HKP 9, som tidigare användes inom arméflygets pansarvärnshelikopterkompanier, planeras att flygas till och med 2008.

▶▶▶ helikopterkompanier och var beväpnade med robotar.

I den ominriktade Försvarsmakten finns det inga pansarvärnshelikopterkompanier. HKP 9:s roll har förändrats och den har blivit något av en allround-helikopter med huvudinriktning på utbildning.

– HKP 9 har NVG-anpassats och används mycket till övning i NVG-flygning. För förarna är den därmed en utbildningsplattform som bereder vägen till HKP 15, säger Per Skantz.

– För att kunna genomföra utbildningen på HKP 15 måste eleverna ha viss erfarenhet från tvåmotorig helikopter, NVG-kompetens samt instrumentflygbehörighet. Det erhålls med HKP 9, utom vad avser det sistnämnda.

Per Skantz uppger också att HKP 9 än så länge används till att bevara kompetensen för ett beväpnat helikoptersystem. Ett mindre antal piloter svarar för att denna upprätthålls, bland annat genom att samöva med markstridsförbanden. HKP 9 används då som motståndare till markförbanden och eftersom siktesystemet finns kvar i HKP 9 kan simulerade robotanfall genomföras.

De flesta HKP 9 flygs av Fjärde helikopterbataljonen på Malmen, men ett mindre antal finns också vid Första helikopterskvadronen i Boden. Typen avses vara i drift till och med 2008.

HKP 11 muckar

HKP 11, eller Agusta-Bell 412 som den civila beteckningen lyder, togs i bruk 1994. Av de fem levererade HKP 11 är fyra i drift, sedan en havererat i våras. De är baserade i Boden och på Malmen. Redan vid anskaffningen avsågs typen att användas under en tioårsperiod och den kommer därför helt planligt att utgå under 2004. Någon ersättare för just denna typ blir det inte.

Helikopterna kommer att bjudas ut till

försäljning på samma sätt som det gjordes med HKP 5.

Super Puma blir kvar

Till sist återstår den medeltunga HKP 10 Super Puma, som togs i bruk 1988 och finns i tio exemplar. Den används i första hand till flygräddning, men är även användbar för transportuppgifter och specialoperationer.

HKP 10 finns baserade i Ronneby,

Såtenäs, Säve, Berga, Uppsala, Frösön och i Boden.

Typen kommer att användas under överskådlig tid framöver, även efter det att nykomlingen HKP 14 tagits i bruk.

– Vi har inte satt något slutdatum för den, säger Per Skantz. Men ska den vara kvar efter 2010 måste det säkert till omfattande modernisering, en så kallad Midlife Update. ●

HKP 11 kommer att avvecklas redan under 2004.

Bilder: Peter Liander/Försvarets bildbyrå